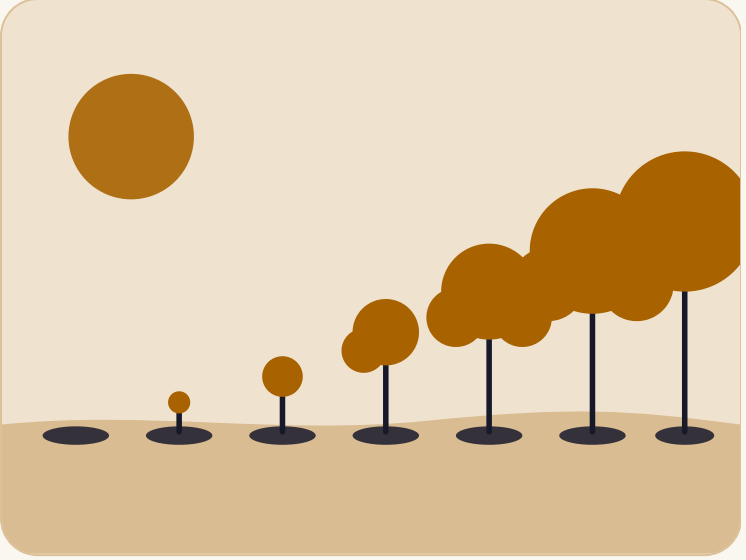

बुर्किना फासो

खड्डे खणून जंगल उभं करणारा शेतकरी

ओसाड जमिनीत खड्डे खणल्याबद्दल सगळ्यांनी त्याला वेडा म्हटलं. अनेक दशकांनंतर इतर देशांतून लोक त्याच्या जंगलातून शिकायला आले.

कुठे गुर्गा, उआहिगुयाजवळ

कोण याकुबा सावादोगो, एक शेतकरी आणि पूर्वीचे बाजारातले व्यापारी

केव्हा 1946 ते 2023

5 मिनिटांचे वाचन

गोष्ट

याकुबा सावादोगो यांचा जन्म 1946 मध्ये उत्तर बुर्किना फासोमधल्या गुर्गा या छोट्या गावात झाला. त्यांचे वडील शेतकरी होते. लहानपणी कुराण शाळेतल्या वर्गात ते सगळ्यात लहान होते, आणि त्यावरून त्यांना चिडवलं जायचं.

तरुणपणी त्यांनी जवळच्या उआहिगुया शहराच्या बाजारात एक दुकान थाटलं. ते मोटरसायकलचे सुटे भाग विकायचे. ते व्यापारी होते, पर्यावरणवादी नव्हते.

मग पाऊस कमी पडू लागला. 1970 च्या दशकात त्या भागात दुष्काळ आणि उपासमार आली, आणि त्यांच्या गावाभोवतीची जमीन कडक आणि ओसाड झाली. वाळवंट दरवर्षी जवळ सरकत असल्यासारखं वाटत होतं.

सुमारे 1980 मध्ये याकुबांनी असा निर्णय घेतला की त्यांचे शेजारी गोंधळून गेले. त्यांनी व्यापार सोडला आणि आपला वेळ जमीन वाचवण्यासाठी दिला.

त्यांनी कोणतं नवं यंत्र शोधलं नाही. त्यांनी शेतीची एक जुनी स्थानिक पद्धत घेतली, जिला **झाई** म्हणतात, आणि ती अधिक चांगली केली.

झाई कसं काम करतं

1. लांब कोरड्या ऋतूत कडक जमिनीत छोटे छोटे खड्डे खणा.
2. त्यात शेणखत आणि इतर कचरा भरा, मग बिया, पिकं आणि झाडं लावा.
3. पाऊस आला की प्रत्येक खड्डा पाणी धरून ठेवतो, आणि बियांना खरोखर उगवण्याची संधी मिळते.

प्रांतातले बरेच लोक त्यांना वेडा समजत. गावचे प्रमुख त्यांची थट्टा करत. पण याकुबा खणत राहिले.

वर्षामागून वर्ष, जिथे ओसाड जमीन होती तिथे झाडं उगवली. हळूहळू गुर्गाभोवतीची जमीन एक जंगल बनली. राइट लाइव्हलीहुड फाउंडेशननुसार त्यात झाडं आणि झुडपांच्या 60 पेक्षा जास्त जाती आहेत.

आणि त्यांनी आपली पद्धत स्वतःपुरती ठेवली नाही. वर्षातून दोनदा ते आपल्या शेतावर “बाजार दिवस” भरवत, जिथे कोणीही येऊन झाई शिकू शकत असे. संपूर्ण बुर्किना फासो आणि त्याबाहेरूनही शेतकरी आले. ही पद्धत नायजर आणि मालीपर्यंत पसरली.

सुमारे 1980

ज्या वर्षी त्यांनी व्यापार
सोडला

60+

झाडं आणि झुडपांच्या
जाती

77

निधनाच्या वेळी त्यांचं वय

कठीण वर्ष

यशासोबत संकटंही आली. त्यांच्या एका नातेवाइकाने बोस्टन ग्लोबला सांगितलं की 2000 च्या दशकात जंगलाला अनेकदा आग लावण्यात आली.

मग एक शांत धोका आला. उआहिगुया शहर वाढत वाढत त्यांच्या गावाकडे आलं, आणि जमिनीच्या एका नव्या योजनेत त्यांच्या जंगलावर आणि शेतांवर दावा करण्यात आला. 2011 मध्ये त्यांनी पत्रकारांना सांगितलं की ही योजना त्यांच्या वडिलांच्या कबरीचेही दोन तुकडे करेल.

नंतर ट्री एड या संस्थेने त्यांच्यासोबत जंगल व्यवस्थापनाची योजना आणि जमिनीच्या मालकीची एक स्थानिक सनद तयार केली, जेणेकरून त्यांनी उभं केलेलं टिकून राहील.

उशिरा मिळालेली ओळख

2010 च्या *The Man Who Stopped the Desert* या माहितीपटाने त्यांची गोष्ट सांगितली. 2018 मध्ये त्यांना राइट लाइव्हलीहुड पुरस्कार मिळाला, ज्याला अनेकदा “पर्यायी नोबेल पुरस्कार” म्हणतात. 2020 मध्ये त्यांना संयुक्त राष्ट्रांचा

चॅम्पियन्स ऑफ द अर्थ पुरस्कार मिळाला.

याकुबा सावादोगो यांचं निधन 3 डिसेंबर 2023 रोजी उआहिगुया येथे वयाच्या 77 व्या वर्षी झालं. शेवटपर्यंत दरवर्षी शाळकरी मुलं, विद्यार्थी आणि संशोधक त्यांच्याकडून शिकायला त्यांच्या जंगलात येत राहिले.

केव्हा काय घडलं

- **1946** उत्तर बुर्किना फासोमधल्या गुर्गा येथे जन्म.
- **1970 चे दशक** संपूर्ण भागात दुष्काळ आणि उपासमार.
- **सुमारे 1980** जमीन पुन्हा हिरवी करण्यासाठी व्यापार सोडतात.
- **2000 चे दशक** जंगलाला अनेकदा आग लावली जाते.
- **2018** राइट लाइव्हलीहुड पुरस्कार.
- **2023** 3 डिसेंबरला वयाच्या 77 व्या वर्षी निधन.

प्रकरण दुसरे

ही गोष्ट खास का आहे

याकुबांनी पैसा, परवानगी किंवा अगदी नव्या शोधाची वाट पाहिली नाही. पद्धत आधीच अस्तित्वात होती. त्यांनी ती सुधारली, आपल्या जमिनीवर सिद्ध केली, आणि झाडांनाच बोलू दिलं.

आमचं मत

याला वेगळं ठरवतं ते शेवटचं पाऊल. ज्याने विचारलं, त्याला त्यांनी शिकवलं. एका माणसाचा “वेडेपणा” अनेक देशांतल्या शेतकऱ्यांची पद्धत बनला.

प्रकरण तिसरे

आपण काय शिकू शकतो

1 जे आधीच चालतं, ते सुधारा

झाई ही एक जुनी स्थानिक पद्धत होती. याकुबांनी त्यात खत आणि झाडं जोडली.

हे करून पाहा: काहीतरी नवं उभं करण्याआधी विचारा की आजूबाजूला आधीच काय चालतं, आणि तुम्ही त्यात कोणती एक गोष्ट जोडू शकता.

2 आधी छोट्या प्रमाणात सिद्ध करा

वाद घालण्याऐवजी त्यांनी आपल्या कल्पना स्वतःच्या जमिनीवर तपासल्या.

हे करून पाहा: या आठवड्यात एक स्वस्त प्रयोग निवडा. तुम्ही काय केलं आणि काय घडलं ते लिहून ठेवा.

3 टीकाकारांना निकालाने उत्तर द्या

वर्षानुवर्ष त्यांची थट्टा झाली. त्यांना वाद जिंकण्याची गरजच पडली नाही, कारण झाडं उगवली.

हे करून पाहा: कोणी तुमच्यावर शंका घेतली तर वाद घालू नका. तीन महिन्यांनी एखादा आकडा किंवा फोटो घेऊन परत या.

4 जे येतं ते शिकवा

त्यांच्या बाजार दिवसांनी एका शेताला सीमेपलीकडे वापरली जाणारी पद्धत बनवलं.

हे करून पाहा: तुम्ही ज्यात तरबेज आहात अशी एक प्रक्रिया लिहा, आणि या महिन्यात एका व्यक्तीला ती शिकवा.

5

जे उभं केलं त्याचं रक्षण करा

आग आणि जमिनीच्या एका योजनेमुळे जंगल जवळजवळ हातातून गेलं होतं. जमिनीच्या लेखी सनदेने ते वाचवायला मदत केली.

हे करून पाहा: तुमच्या व्यवसायाची किंवा मालमत्तेची मालकी आणि तुमचे करार कागदावर नोंदलेले आहेत ना, हे तपासा.

मनात ठेवण्यासारखा एक विचार

जंगल ही एक लांब सवय आहे: एक खड्डा खणा, एक बी लावा, आणि शंका घेणारे स्वतः सावलीत उभे राहेपर्यंत तेच करत राहा.

स्रोत (इंग्रजीत)

Right Livelihood Foundation

[The man who stopped the desert receives 2018 award](#)

The Boston Globe, 23 Dec 2023

[Obituary: the farmer who held back the desert](#)

IPS News, 2011

[Report on his forest and the land dispute](#)

Tree Aid

[Yacouba Sawadogo: a great defender of nature](#)

तथ्य-तपासणी टीप: जंगलाच्या आकाराबद्दल स्रोतांमध्ये मतभेद आहेत, सुमारे 15 ते 40 हेक्टरपर्यंत, म्हणून एकच आकडा दिलेला नाही. “आमचं मत” असलेल्या ओळी आमचं स्वतःचं विश्लेषण आहे. बाकी सर्व माहिती वरील स्रोतांमधून घेतली आहे.